
Svensker er sunnest i Øresund

AKTUELT

TOM SUNDAR

Email: tom.sundar@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Epidemiologiske data viser at svensker lever lenger enn dansker. Danmarks overdødelighet er først knyttet til tobakks- og alkoholrelaterte sykdommer. Spørsmålet er hvordan Øresundsbron på sikt vil påvirke helseforskjellene mellom de to nabolandene.

– Helseforskjellene på hver side av sundet er nesten påfallende, tatt i betraktning den enhetlige kulturen i regionen, sier professor Sven-Olof Isacsson. Han er sosialmedisiner ved Lunds Universitet i Sverige, og en av dem som har satt seg mest inn i den avvikende allmenntilstanden mellom dansker og svensker i Øresunds-regionen.

Livstilssrelaterte forskjeller

På møtebordet i Isacssons kontor er en dansk-svensk lommeordbok symbolsk plassert over et digert verdensatlas, nesten som en erkjennelse av at samarbeid er veien å gå for å bedre den regionale folkehelsen.

– Vi kan observere en klar livsstilsrelatert overdødelighet på dansk side. Når samtlige kommuner i Skåne har lavere dødelighet enn de beste på dansk side, er det ikke snakk om en tendens, men en medisinsk realitet. Helseforskjellene innebærer en viktig utfordring for danske helsemyndigheter, fastslår den svenske epidemiologen.

Allerede i 1990 kom den første rapporten, Tapte gode leveår, som viste at Danmark hadde en dårligere folkehelse sammenliknet med de andre nordiske landene. Rapporten avdekket påfallende forskjeller i middellevetiden mellom de ulike landene.

Den viktigste indikatoren på helseforskjellene er den gjennomsnittlige levetiden. I Malmö er denne i overkant av 74 år, mens i København er den ca. 68 år (se side 1980).

– Ser man nærmere på tallene, er det faktisk ti års forskjell i levetid mellom de beste kommunene i Skåne og de sentrale delene av København. Sammenlikner vi de to landene, har Sverige 3–4 års høyere levealder enn Danmark, påpeker Isacsson.

Om man trenger dypere inn i tallmaterialet, viser det seg at danske kvinner har hatt den dårligste helseutviklingen i Vest-Europa de siste 10–20 årene. For begge kjønn er den årlige danske overdødeligheten på 8 000–9 000 personer under 65 år sammenliknet med den svenske. Om lag halvparten av tilfellene skyldes tobakksrelatert kreft, først og fremst lungekreft. Andre viktige dødsårsaker er KOLS, emfysem og levercirrhose, altså sykdommer knyttet til tobakk og alkohol.

Sven-Olof Isacsson

Utjevning?

Man behøver ikke bare se på dødelighetstall for å identifisere helseforskjeller. Nye undersøkelser av røykevaner viser at tobakksforbruket siden 1993 har vært dobbelt så høyt blant danske menn og kvinner sammenliknet med svenske. Blant skoleungdommer er forbruket av tobakk minst 25 % høyere i Danmark, ifølge Sven-Olof Isacsson.

– Hva er forklaringen på forskjellene?

– Vi kan i hvert fall slå fast at det ikke alltid har vært sånn. For 25 år siden var bildet mer ensartet. Utviklingen de siste tiårene har nok samfunnsmessige årsaker. I Sverige har sentralstyrte og enhetlige helsesystemer og retningslinjer vunnet aksept, mens Danmark har vært styrt av individualistiske strømninger og et liberalt lovverk som har gjort seg gjeldende også i helsestellet. Poenget er ikke at svenskene er bedre eller sunnere enn danskene, men det er behov for en åpen diskusjon om de helsemessige virkningene av en liberalisert tobakks- og alkoholpolitikk, slik man finner i Danmark.

– Hva kan man lære av slike komparative studier?

– Lokale helsedata må sammenholdes med politiske og sosiale forhold. Vi kan lære av hverandre og styrke den epidemiologiske forskningen rundt forebygging, diagnostikk og behandling av sykdommer.

– Hvordan vil Øresundsbron påvirke helseutviklingen i regionen?

– Det er vanskelig å spå, men det foregår nå en harmonisering og regionalisering av skatte- og avgiftspolitikken. Sammen med økt pendling over sundet de nærmeste årene, kan vi forvente at dette vil gi utslag også i folkehelsen. Sett fra et københavnerperspektiv, vil Malmö og Skåne være like mye dansk som svensk territorium. Det blir spennende å følge utviklingen, som ikke minst avhenger av hva helsemyndighetene foretar seg. Suksessivt tror jeg at helseforskjellene vil jevne seg ut, men det vil nok gå en generasjon før det skjer, sier Sven-Olof Isacsson.

Han påpeker også at det er forskjeller i synet på preventive tiltak. Ikke minst gjelder dette røykeforbud. Det er lettere å finne røykesoner på Kastrup flyplass enn det er i svenke flyterminaler. – På dansk side er det nærmest å regne som en menneskerett å røyke hvor man vil, mens i Sverige er det strenge regler i favør av ikke-røykere.

– Jeg ønsker større oppmerksomhet rundt forebyggende medisin på begge sider av Øresund. Om bare bioteknologiens fremgang

skal være nok til å forlenge danskenes levetid med 3–4 år, må det mange milliarder til!

Publisert: 30. juni 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. februar 2026.